

Aktuelt om fodring af kødkvæg + lidt mere

V/Jakob Dahl Kvistgaard

Dette er min tredje artikel til Herefordbladet, og det bliver lidt mere vanskeligt at finde stof uden alt for megen gentagelse. Og dog, så har det været en meget usædvanlig sommer, som har krævet usædvanlige løsninger. Da vores situation sikkert er meget lig andres, vil denne udgave tage mest udgangspunkt i egne oplevelser fra sommeren.

Sol, sommer og ikke en eneste dråbe regn - skrækkelig sommer!

Man skal være landmand og kødkvægproducent for at forstå overskriften. Men for os har det været en skrækkelig sommer på grund af tørken. For det første har vi haft flere dyr end vi plejer, da vi ikke fik solgt de kælvkreaturer, vi havde håbet. Dernæst, og som alle bekendt, ikke en dråbe vand.

Alle vore marker har lignet ørkenlandskab, og vi har ikke haft græs til vores dyr, udover hvad de majsommeligt har kunnet nippe sig til. Dette har været tilfældet siden 1. juli og er desværre stadig tilfældet.

Vi har høstet 10 ha byghelsæd, og udbyttet var efter omstændighederne bedre end forventet. Jeg tror, det skyldes, at vi såede afgrøden meget tidlig. Efterfølgende havde vi forventet at få gavn af efterslæt af Italiensk rajgræs.

Foto: Jens Peter Knudsen

...men, men.... døde græsmarker

Håbefulde, da vi endelig fik regn i starten af august, måtte vi i midten af august konstatere, at store dele af græsmarkerne var døde, og at det overlevende var ensidige græsser og kvikgræs. Det Italienske rajgræs i helsædsmarkerne var også dødt, hvorimod kvikgræsserne havde det fint. Aldrig havde jeg troet, at vi havde så meget kvik i agermarkerne, eller at det kunne udvikle sig så hurtigt.

Den 14. august tog vi en hurtig beslutning og sprøjtede helsædsmarkerne med Round Up, og den 22. august pløjede og såede vi de 10 ha. Dertil rillesåede vi 8 ha vedvarende græs - altså 18 ha i alt. Den 29. august tog vi igen en drastisk beslutning og sprøjtede 7,5 ha vedvarende græs i engen med Round Up. I skrivende stund venter vi, paradoksalt nok, på tørvejr til såning af græsfrø.

Vinterfodring startet 1. juli

Med omsåning af mere end 25 ha, vil de fleste forstå alvoren i vores situation. To hold køer går på en hektar hver, hvor vi fodrer med halm og lidt ensilage, alene for at give de nysåede marker fred. Det tredje hold går i lejet eng, hvor græsset er dødbidt, men hvor de alligevel kan supplere tildelt halm med lidt grønt.

Vores fodring af køer har hovedsagelig bestået af halm i foderhække siden 1. juli, og kun de unge køer har fået en balle græsensilage hver tredje dag som supplement. Heldigvis var køerne i godt huld inden græsmanglen og har derfor klaret den enkle fodring nogenlunde. *Under alle omstændigheder har der ikke været noget valg. Vi har ikke villet opfodre det sparsomme helsædsensilage allerede i sommerperioden, og det har været umuligt at købe supplerende grovfoder.*

Kalveskjul er redningen

Vi er nu kommet til et stadie, hvor det tydeligt ses på køerne, at fodringen er sparsom, og at halm ikke gør det alene. *Som alle bekendt tilbydes kalvene kraftfoder i kalveskjul lige fra fødsel og det har helt klart været redningen i år.* Kalvene var allerede vænnet til kalveblanding, da tørken indtraf, og har derfor været i stand til at kompensere, for manglende mælkeydelse hos køerne, gennem meroptag af kalveblanding.

Det forholder sig desværre anderledes med de kalve, som blev født under tørken. Her har kalvene ikke været i stand til at kompensere med kalveblanding, idet afhængigheden af mælk fortsat har været for stor. Disse kalve er mærket af situationen og er slet ikke runde og fyldige som normalt.

Foto: Jens Peter Knudsen....Kalveskjul?? – Men det tjener samme formål

Fravæning af kalve

I vores og andres situation tjener det ikke til noget formål at lade kalvene blive hos køerne. Det er alt for hårdt ved køerne, og der er ingen gevinst hos kalvene – tværtimod!

Det gælder i øvrigt også, når der er rigeligt med græs, idet græsset bliver mere og mere tungfordøjeligt og med stor variation afhængig af vejret. Det er derfor en bedre ide at lade køerne deponere til kropsdepoterne, og/eller lade kvieopdrættet være velforsynet med græs i efteråret.

Den 1. september startede vi derfor fravæning af kalve. Køerne kan nu få ro til at fastholde deres huld og allerhelst opbygge lidt reserver inden vinter. Kun de sent fødte kalve går tilbage hos køerne.

To til tre dage med øredøvende brølen er overstået, og vi nyder nu, at se kalvene indendørs i velstrøede bokse. Tyre- og kviekalve er adskilt fra hinanden, og der er ro.

I øvrigt har vi fanggitter ved foderbordet, så kalvene bliver tilvænnet fanggitter. Det, tror vi, giver fordele senere, når de bliver voksne dyr.

Godt høgør underværker på triste kalve

For at sikre en god opstart hos kalvene efter fravæning, tildeler vi høgør af super kvalitet. *Selv triste kalve kan ikke lade høgør ligge.* Det sætter godt gang i vommen og stimulerer kalvens appetit. Vi skal altid sikre, at fravæningen er så skånsom som mulig. Vi trapper høgørmængden ned efter 14 dage, og de tilbydes mere og mere ensilage og halm.

De sidst fødte kalve, som fortsat går hos køerne, tildeles også høgør sammen med kraftfoder i kalveskjulet, da vi er opmærksomme på at få dem fravænnet hurtigst mulig. Skiftende vejr er hårdt ved sent fødte kalve – især regnvejr. Dertil bliver dagene kortere og kortere i takt med efteråret. Det græs, de æder, er mere fyldfoder end gavnlige foderoptagelse – så hellere de optager mere kalveblanding.

Fravæning kostede ko

Det er kendt, at stress kan udløse magnesiummangel. I år oplevede vi for første gang at miste en ko under fravæning af Anguskalvene. Som fangefold anvender vi køernes foderhæk med fanggitter sammen med mellemgitter og kalveskjul. Vi fikserer så mange af køerne som muligt, og det var netop en fikseret ko som pludselig begyndte at skumme og hyperventilere, da vi skulle drive kalvene på kreaturvognen. Dyrlægen behandlede hurtigt med væske og magnesium direkte i blodet og gav den det beroligende metacam. *Desværre rejste koen sig ikke igen, og en ellers superfrisk ko var død to timer efter, at vi startede med fravæning.*

Magnesium er vigtigt

Derfor er mineraltildeling særlig vigtig i sensommer og efterårsmånederne – og især magnesium. Stress, som ovenfor anført, kan udløse akut magnesiummangel, og det kan forstærkes i dagene efter fravæning, da koen savner sin kalv. Ustabil vejr med regn og rusk kan også udløse magnesiummangel, hvorfor det er ligeså vigtigt nu, som i forbindelse med udbinding. I skal derfor anvende en magnesiumrig mineralblanding. Alle firmaer forhandler disse, og *VM Ammeko Sommer org.* Selen fra Vilofoss/DLG er en rigtig god løsning. Tildelingens skal sikres med 100 – 150 gram dagligt. For at sikre optagelse, kan mineraler gives sammen med lidt kraftfoder.

Sliksten og slikbaljer

Sliksten indeholder primært natrium (salt) og kun ganske lidt mineraler. Det samme er tilfældet med slikbaljer, som derudover kan være tilsat melasse. I forhold til dyrenes behov for mineraler og vitaminer er begge typer langt fra dækkende. Det er derfor kun et fordyrende supplement til de "rigtige" mineralblandinger. *Med andre ord er det tæt på spild af penge.*

Udsætterkøer slagtes

Det er højaktuelt at slagte udsætterkøer. Med undtagelse af situationen i år, er det sjældent fornuftigt at lade køerne opfede i sensommer og efteråret. Det koster simpelthen for meget energi, pga. tungfordøjeligt og uensartet græs.

Kvier

Det opleves alt for ofte, at kvier på græs går fra en pæn tilvækst til stagnerende eller ligefrem negativ tilvækst i sensommer og efteråret – derfra udtrykket "fodre med kød". *Hold godt øje med græsvæksten og kvierne, idet vi gerne vil have nogle pæne kvier, når de kælver to år gamle.*

Arkivfoto

Fodring af slagtekalve

Den økonomisk optimale fodring af slagtekalve er fodring efter ædelyst med letfordøjeligt foder. Det gælder også selvom foderomkostninger er noget højere nu end sidste år.

Alt foder er steget markant i pris på grund af tørken. Det gælder i særdeleshed korn, men også proteinråvarer som rapsskrå, solsikkekrå og sojaskrå. Ligeledes er roepiller steget markant i pris. Det er vanskeligt at finde alternativer, som kan reducere omkostningerne.

Slagtekalve skal have en høj stivelsesandel i foderrationen, derfor er majsensilage, som grovfodermiddel, det eneste effektive fedefoder. De færreste ammekvægsproducenter har majs, hvorfor fodringen bedst består af valset byg sammen med proteintilskuds foder, eller en færdig kalvefoderblanding. Proteinbehovet til fravænnede kalve er lavt, og 14% råprotein dækker fint behovet. Nedennævnte eller lignende blanding er en rigtig god løsning.

BeefKalv Maxi

Tilskuds-foder til kalve

Analytiske bestanddele:

FEk pr. kg	0,96	FEk	
Råprotein	14,0	%	
Råfedt	4,0	%	
Træstof	7,6	%	
Råskibe	5,2	%	
Calcium	9,0	g/kg	
Fosfor	3,8	g/kg	
Natrium	2,0	g/kg	
Magnesium	1,8	g/kg	
Svovl (som sulfat)	0,1	g/kg	

Tilseingsstoffer, tilsat pr. kg:

Emæringsmæssige:			
Fe, jern-(II)-sulfat monohydrat (3b103)	50	mg	
Cu, kobber-(II)-sulfat, pentahydrat (E4)	5	mg	
Mn, mangan-(II)-sulfat, monohydrat (E5)	40	mg	
Zn, zink-sulfat, heptahydrat (E6)	40	mg	
Se, selenium (E8)	0,40	mg	
I, Calciumjodid, vandfrit (3b202)	0,27	mg	
Co, Coetat granulat af Cobalt(II)carbonat (E38304)	0,10	mg	
A-vitamin (3a672a)	10000	i.e.	
B1-vitamin (3a821)	5,00	mg	
D3-vitamin (3a671)	1000	i.e.	
E-vitamin	50,00	i.e.	

Eksempel på sammensætning:

Hvede	17,74	%
Torrede roesmitter	16,10	%
Byg	12,00	%
Majs	10,00	%
Rug	10,00	%
Hvedekliid	7,40	%
Non-GM Rapskræfoder	6,10	%
Kornhæm, torret	5,50	%
Solikkekræfoder, afkallet	5,00	%
Non-GM Rapskagefoder	3,90	%
Sukkerroemelasse	3,00	%
Calciumcarbonat (kridt)	1,70	%
27: Palmefedt	1,00	%
Stensalt	0,36	%
Vit.-mikromin. premix	0,20	%

Beregnet indhold:	pr. kg	pr. FEk
FEk pr. kg	0,96	1,00
AAT	96	100
FBV	-15	-15
Fedtstyre	34	36
Strivelse	290	302
Ford. cellevægge	214	223

Produktblad, er ikke anvendt som indlægseddél ved udlevering af foderblandingen. Udleveret på kundens anmodning
BeefKalv Maxi 12-09-2018 370298 05

Mangel på grovfoder

Rigtig mange af os kommer til at mangle grovfoder til kommende vinter. Hos os mangler vi det halve af sidste års forbrug. Indkøb af supplerende grovfoder bliver meget dyrt. Det samme er tilfældet for kraftfoder.

Årets høst af halm og er også sat op i pris, men den mangelsituation, som mange havde frygtet inden høst, er heldigvis ændret. *Der er nok af halm, og kvaliteten er særdeles god. Ikke nok med, at halmen er pakket gyldengul, så viser analyser, at foderværdien er pænt over normalen.*

I mange år har vi haft fast leverandør af halm gennem Kibæk Maskinstation, som leverer 20 bigballe ad gangen løbende over året. Det er en rigtig god gensidig aftale. I år har vi bestilt 200 bigballe mod sidste års forbrug på 120 bigballe. De 80 balle er tænkt som vinterfoder frem til nytår, hvorefter vi begynder at fodre med ensilage. Derved er det vores håb, at vi kan komme gennem vinterfodringen ved samtidig at reducere i antallet af dyr.

Det bliver rigtig spændende at følge, hvorledes kørerne klarer sig udelukkende på halm og den smule græs de kan finde – måske suppleret med lidt kraftfoder. *Afhængig af efteråret har jeg dog en god fornemmelse pga. halmkvaliteten, men nærmere herom ved næste nummer.*

Supplerende kraftfoder til kør og kvier

I skrivende stund, har jeg netop sammensat en prisbillig blanding til opdræt hos malkekvægsbesætninger. Mange af vores kolleger hos malkekørerne mangler også grovfoder, og vælger klokt i at prioritere det til malkekørerne. Fuldmix Opdræt kunne også være en fin løsning som supplement til ammekør og kvier, hvor der kan anvendes 1 – 3 kg afhængig af grovfodersituation. Ellers vil jeg anbefale supplement af korn eller en typisk A-blanding med 17 – 20% protein. Alternativ, kan kalveblandingen også anvendes, så man kun skal have én blanding på lager.

Fuldmix Opdræt

Tilskuds-foder til kvæg (kalve & kvier)

Analytiske bestanddele:

FEk pr. kg	0,90	Fek	
Råprotein	12,5	%	
Råfedt	4,8	%	
Træstof	15,5	%	
Råskæ	5,6	%	
Calcium	8,0	g/kg	
Fosfor	3,9	g/kg	
Natrium	2,0	g/kg	
Magnesium	2,3	g/kg	
Svovl (som sulfat)	0,1	g/kg	

Eksempel på sammensætning:

Palmekage	20,00	%
230: Soyaskaller	19,96	%
Hvedekliid	15,00	%
Torrede roesmitter	12,70	%
Majs	11,10	%
Rug	5,00	%
Solikkekråfoder, afkallet	4,10	%
Sukkerroemelasse	3,00	%
Kornbærme, torret	2,30	%
Hvede	2,00	%
Byg	2,00	%
Calciumcarbonat (kridt)	1,24	%
27: Palmefedt	1,00	%
Stensalt	0,40	%
Vit.-mikromin. premix	0,20	%

Tilsetningsstoffer, tilsat pr. kg:

Ernæringsmæssige:

Fe, jern-(II)-sulfat monohydrat (3b103)	50	mg
Cu, kobber-(II)-sulfat, pentahydrat (E4)	5	mg
Mn, mangan-(II)-sulfat, monohydrat (E5)	40	mg
Zn, zinksulfat, heptahydrat (E6)	40	mg
Se, seleniumselnit (E8)	0,40	mg
I, Calciumjodid, vandfrit (3b202)	0,27	mg
Co, Cobalt granulat af Cobalt(II)carbonat (E23204)	0,10	mg
A-vitamin (3a672a)	10000	i.e.
B1-vitamin (3a821)	5,00	mg
D3-vitamin (3a671)	1000	i.e.
E-Vitamin	50,00	i.e.

Beregnet indhold:	pr. kg	pr. FEk
FEk pr. kg	0,90	1,00
AAAT	91	102
PBV	-25	-28
Fedtsyre	40	45
Stivelse	144	160
Ford. cellevægge	351	390

Produktblad, er ikke anvendt som indlægsedel ved udlevering af foderblandingen. Udleveret på kundens anmodning
 Fuldmix Opdræt 11-09-2018 270178 01

Sluttelig – også nogle "PLUS-dage"!

Vi har solgt alle Hereford løbekvier til avl. Alle Angus løbekvier + to tyre er solgt til Rumænien. Der har været rigtig god gang i salget af Hereford- og Angus foldtyre. *Det er jo ganske rart oven på sådan en sommer.*

NB: husk mineraler – VM Ammeko Sommer org. Selen frem til indbinding, og VM Ammeko Vinter org. Selen efter indbinding eller lignende mineralblandinger.